

VISSERING-RUITER Schaatsen,
 zie de *Nederlandsche Sport* van 7 Februari 1891 en andere bladen, voor
Leeuwarden en Omstreken alleen te bekomen bij den Ondergeteekende.
 H.H. Belangstellenden worden beleefd ter bezichtiging uitgenoodigd.
 Prospectussen worden op aanvraag gratis verstrekt.
 Leeuwarden. **H. BORGRINK.**

FRIESCHE SCHAATSEN van al de verschillende makers.
FRIESCHE DOORLOOPERS. DUITSCHE KINDERSCHAATSEN.
LEDERWERK en RIEMEN.
 In ruimen voorraad voorhanden bij
J. OTMA,
IJzerwinkel, Peperstraat no. 1. Leeuwarden.

Hierboven en opzij zomaar een
 paar advertenties uit de
LEEWARDEN COURANT van
 woensdag 23 december 1891

BINNENLAND.
 LEEWARDEN, 22 December.
 Wij vestigen de aandacht van het publiek
 op de in ons no. van heden voorkomende
 waarschuwing van den Commissaris der
 Koningin, dat bij voortdurend met alle zee-
 sluisen wordt gestroomd.

BINNENLAND.
 LEEWARDEN, 24 December.
 De schaatsrijders zullen zeker met veel ge-
 noegen vernemen, dat, op last van Ged.
 Staten, heden alle zeesluisen der provincie
 worden gesloten.
 — Onze weegere stadgenoot

Wargaster en IJlster Schaatsen.
Friesche Doorloopers.
Amerikaansche Schaatsen.
Duitsche Schaatsen.
Leerwerk en Lint.
J. H. W. Wachtels,
 Voorstreek b/d. Amelandspijp.
 Klein Zeeke... ..

Uit dezelfde krant leek het erop
 dat er niet geschaatst kon worden
 op de kanalen, maar de krant van
 vrijdag 25 december belooft de
 schaatsenrijders een mooie kerst!

P.S. De berichtgeving stond altijd
 een dag later in de krant, en ja
 zelfs op 25 december kwam de
 LEEWARDEN COURANT uit.

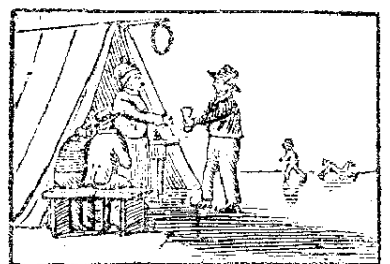
Uitgave van

Yge Murks fen Wynjeterp
 Bynt syn Luts hjir op it scherp.

Der faait Tjal mei Halbe hinne!
 Dit pear fil de prys wol winne.

Op 't ys fen 't koat goed net to folle!
 It fjit oars wol mei foet in holle.

Klomske Griet ken fels net ryde,
 Nou lit s' har yn it flytje glyde.

INHOUD

Omslagillustraties	... 2
Home-Shopping met de Wehkamp	.. 3
Tentoonstelling "Nederlands Opluchtmuseum"	.. 4
Joseph F. Donoghue (USA) Wereldkampioen schaatsen 1891	. 5
Noot van de redactie	.. 7
Oproep	.. 8
40 jaar herinneringen aan "DE" Elfstedentocht	.. 9
Spreewälder Stegschlittschuhe	. 10
IJs – Schaatsen – Land	.. 11
Een creatieve vervalsing	. 13
De trommel (7) Erhard Keller en Krulschaatsen	. 15
Wie wil er ruilen?	.. 18
Vitrine	. 19
Wat staat er deze keer in de vitrine?	21
Een ijsdrama met een narrow escape	. 22
Mijn oude ijsvereniging en de familie Honigh (3)	23
Groninger- of gewoon een Hollandse schaats? (2)	25
Is dit een Groninger schaats?	... 25
Gestoken of gebogen?	26
Krabbelbaantje. Aflevering 11	27
Mededeling, boek Scandinavische schaatsen	31
Valse tegels met schaatsers (16)	.. 32
Boek en Zopie	.. 34
De Poolster in Nijmegen een bijzondere dag	.. 36
Het blikje	37
Kouwe Drukke	... 38

Ontwerp en tekst achterpagina omslag, Rene Diekstra.

Medewerkers aan dit nummer waren: Aly en Hedman Bijlsma, Anrie Broere, Alex Kampinga, Niko Mulder, Minne Iedes Nieuwhof, Leffert Oldenkamp, Bart van de Peppel, Dirk Plugboer, Huub Snoep, Tom Streng, Fred de Vegt, Antoon Visser en Teun Wanink.

OMSLAGILLUSTRATIES

Op de voorkant van Kouwe Drukke 18 deze keer enkele plaatjes van een bekende centsprent, gedrukt bij J.de Lange te Deventer, die talloze malen herdrukt is met wisselende tekst eind 18^e, begin 19^e eeuw. Zelfs in Friesland was deze prent met voor de Friezen aangepaste tekst voor 't eerst in 1829 te koop. Kun je nagaan hoe populair zo'n centsprent was: een *tige populaire heiling!* (een erg populaire centsprent) Kouwe Drukke kon natuurlijk niet achterblijven!

Zo'n centsprent zou je als de voorloper van de moderne strip kunnen beschouwen. Alle vormen van ijsvermaak -en dat zijn er nogal wat- op één prent.

De verleiding was groot nog enkele plaatjes op de achterkant te laten zien, maar de *Leeuwarder Courant* van 1891 eiste zijn rechten op. Zoals te zien en te lezen valt hadden we een vroeg wintertje in 1891: mooie advertenties waarin schaatsen te koop worden aangeboden. Minstens zo interessant zijn de berichten van 22 en 24 december, waarin gesproken wordt over het open zijn (slecht voor de ijsvorming) en het gesloten zijn (kans op schaatsen) van de zeesluizen.

Deze twee laatste berichten brengen ons met een reuzensprong in de realiteit. Ook nu staan de kranten vol met berichten over het inlaten van brak water en of dat nu wel of niet een goede zaak is. Helaas zal de schaatsliefhebber hier niets aan hebben. Maar een oud gezegde luidt: "na een hete zomer een strenge winter". Of dit waar is valt nog maar te bezien, want een korte blik in het boek 'Bar en Boos' van Buisman leert ons dat de zomers *voorafgaand* aan de 5 strengste winters (1830, 1963, 1663, 1697 en 1947) juist koel tot zeer koel waren. Ondanks deze constatering kijken we toch weer met veel verwachting uit naar het komende winterseizoen.

Anrie Broere

HOME-SHOPPING MET DE WEHKAMP

Tezamen met mijn zoon nam ik tijdens de laatstgehouden veiling plaats op de, om tactische reden slecht gekozen, voorste rij. Je zit in het blikveld van de concurrent-bieders die onmiddellijk kunnen reageren op jouw biedgedrag. Daarbij heb je zelf geen zicht op het spannende spel dat zich achter je afspeelt. Toch kun je ook van dit nadeel een voordeel maken. Tactisch sterk was daarbij de inzet van mijn zoon. Ofschoon het slechts Poolsterbegunstigers is toegestaan te bieden op de kavels werd zijn 'door mij aangestuurde' vingeropsteken oogluikend toegestaan door veilingmeester Snoep. Het onderwijsverleden van de meester zal hem daarbij enigszins parten hebben gespeeld. Dankbaar maakten wij gebruik van deze sympathieke dwaling. En ook u maakte het ons niet moeilijk. Je gaat zo'n ventje van elf op de voorste rij toch niet overbieden! Wij kwamen dus trots thuis met drie paar schaatsen uit de verzameling van Piet de Groot uit Anna Paulowna.

Verschillende kavels bleven tijdens deze Poolsterveiling onverkocht, andere kavels vonden de weg naar hun nieuwe eigenaar tegen opmerkelijk lage prijzen. Daar waar in het verleden door menig criticus de angst (en achteraf ook vaak terecht) werd uitgesproken over prijsopdrijving, overheerste nu veelal een gevoel van verbazing over de minimale bedragen -in vergelijking met het verleden dan tenminste- die voor de diverse schaatstypen behoeften te worden betaald. Blijkbaar is er bij veel Poolsterverzamelingen sprake van enige overdaad aan Wichers de Salisschaatsen en Doorlopers. Voor mij als kleine verzamelaar dus de kans om op een relatief goedkope manier de verzameling verder uit te breiden. Met enige tactiek kom je dan ver!

Ook op het internet bezoek ik met enige onregelmatigheid de veilingen. Het blijft spannend om te bieden op de 'Alte Schlittschuhe um 1850 Biedermeier Museal' en vervolgens af te wachten of je het object gewonnen hebt. Meestal volgt het gevoel van teleurstelling, maar als je vervolgens het bedrag ziet dat de winnaar -in dit geval met de schuilnaam **der.fleissige**- geboden heeft Ach, ik kan mijn vrouw dan gelukkig nog gewoon onder ogen komen!

Is het bieden vanuit de luie stoel wellicht ook voor onze verzamelkring een mogelijkheid? Ongetwijfeld ligt de volgende verzameling al weer klaar om van eigenaar(s) te wisselen.

Met de catalogus als een soort Wehkampgids in de hand of wellicht zelfs via een gedigitaliseerde versie op de website van de Poolster kan er per post of via de elektronische mail een eenmalig bod worden gedaan op de gewenste kavels. Van het opdrijven van de prijs door handopsteken zal dan geen sprake meer zijn. De hoogste inschrijver wordt de trotse bezitter van het gewenste kavel. Een te hoge inzet? Dat is dan eigen risico!

Uiteraard zitten er veel praktische haken en ogen aan deze wijze van verkopen, maar de schaatsverzamelaar wordt er met enige bieddiscipline in tweërlei opzichten rijker van!

Studieobject

Van een totaal andere orde is de index van de eerste zes jaargangen die u bij deze achttiende uitgave van Kouwe Drukke ontvangt. Het boekwerkje nog eens doorbladerend ontdekte ik dat deze gerubriceerde verzameling van winterse artikelen een studieobject op zich kan zijn. Daar waar we weten dat de diversiteit binnen onze verzamelingen groot is, leert een eerste bestudering van de index ons dat slechts enkele verzamelgebieden uitgebreid zijn beschreven in Kouwe Drukke. Zo is er bijvoorbeeld over onderwerpen als ijsgereedschappen, reclamemateriaal, patenten en schaatstochten nog nauwelijks iets gepubliceerd in ons periodiek. Ook zou het interessant zijn om eens een inventarisatielijst te samen te stellen van de auteurs van de in Kouwe Drukke gepubliceerde artikelen. Naar alle waarschijnlijkheid vulden van alle Poolsterleden slechts weinigen zes jaargangen Kouwe Drukke.

Zie deze index dan ook niet alleen als het startpunt voor uw zoektocht door zeventien edities Kouwe Drukke, maar laat het tevens het begin zijn van een lange schaatstocht over dichtgevroren sloten door een voor u nog onbekend poldergebied. En ook al wordt het uw eerste schaatstocht, de redactie van Kouwe Drukke is benieuwd naar uw nieuwe ontdekkingen en ervaringen. Vertel ons erover!

Tom Streng

TENTOONSTELLING

IJspret in het entreepaviljoen van het Nederlands Openluchtmuseum waar een flink deel van de verzameling van Anrie Broere te zien is. Schaatsen en ijspret van vroeger en nu. Van glijbeen tot klapschaats en van borstrok tot 'skinpak'. We laten u het schaatsen zien als sport, als romantisch vermaak, maar ook als broodnodig vervoermiddel.

IJspret 'in het echt' Haal uw schaatsen uit het vet en kom zwieren en zwaaien op een grote ijsbaan in de sfeervolle Zaanse buurt. Van 29 nov. t/m 18 jan. Dagelijks van 10.00 tot 21.00 uur!

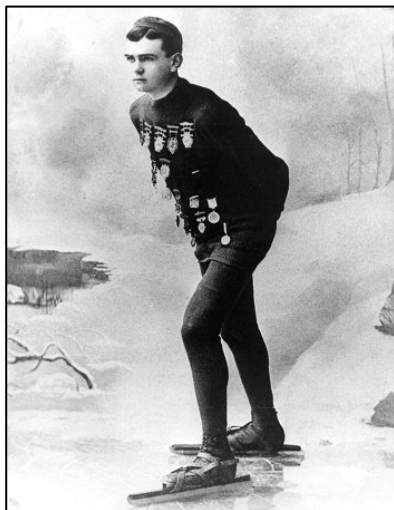
Kerstmarkt. Nostalgie kerstmarkt rond de ijsbaan in de Zaanse buurt. Op de donkere dagen voor kerstmis is het museumpark sprookjesachtig verlicht en overall klinkt sfeervolle muziek! Van 19 t/m 24 dec. van 10.00 tot 16.30 uur en van 22 t/m 24 dec. tot 21.00 uur.

Openingstijden winter (1 nov. t/m 31 mrt.) Dinsdag t/m zondag van 10.00 tot 16.30 uur en van 22 t/m 24 dec. tot 21.00 uur.

Gesloten op maandag, 1^e kerstdag en op 1 januari.

Nederlands Openluchtmuseum Schelmseweg 89, 6816 SJ Arnhem
Telefoon 026 3576111, www.opluchtmuseum.nl

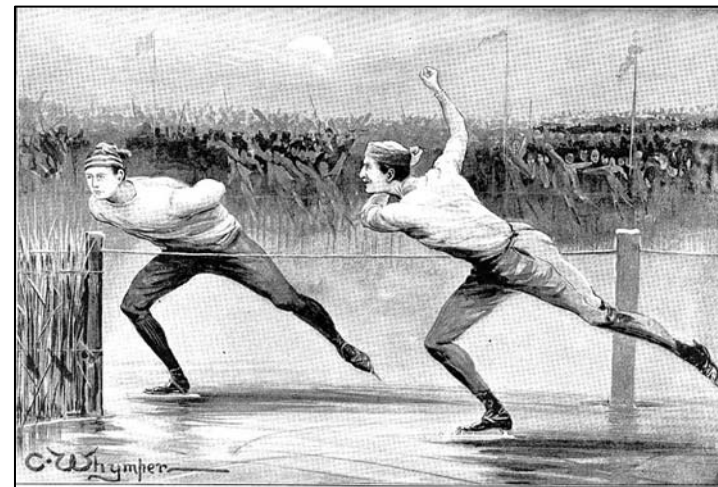
JOSEPH F. DONOGHUE (USA) WERELDKAMPIOEM SCHAATSEN 1891

Joe Donoghue werd geboren in Newburgh in de staat New York op 11 februari 1871 als zoon van de Ierse immigranten Timothy en Margaret Donoghue. Zijn vader vierde in zijn jeugd al successen als schaatser en als roeier en was o.a. de eerste man die, in 1865, de 1500 meter binnen de 3 minuten reed. Ook was hij jaren achtereen officieus Amerikaans kampioen schaatsen. Vader Timothy was tim-merman en bouwde boten en maakte zijn eigen schaatsmodellen.

Als jongen bleek Joe Donoghue (net als zijn broer Timothy jr) al vroeg het schaatstalent van zijn vader overgenomen te hebben. Begonnen op rolschaatsen, schreef hij al snel meerdere regionale

kampioenschappen op zijn naam. Op de schaats trainde hij 's winters onder leiding van zijn vader veelvuldig op de Hudson River. Op 16-jarige leeftijd reed de jonge Donoghue in 1887 voor het eerst een echte officiële wedstrijd op ijs, in Albany NY, waar hij direct het kampioenschap van de staat New York voor zich opeiste. In die jaren, tegen het einde van de 19de eeuw, hadden de VS geen traditie wat betreft het wedstrijdschaatsen, zoals dat bijv. al in Nederland bestond, waar al veel langer schaatswedstrijden gehouden werden. In december 1888 vertrok hij daarom naar Europa om zich te meten met de Europese topschaatsers. Hij reisde naar Amsterdam alwaar op 8, 9 en 10 januari 1889 de allereerste officiële wereldkampioenschappen zouden plaatsvinden. De tweestrijd ontspan zich tussen Donoghue en Alexander Von Panschin, de in die tijd regerend Europees kampioen, afkomstig uit St. Petersburg. De legendarische strijd tussen beide mannen werd gestreden over 3 afstanden, t.w. de halve mijl ($\pm 750m$), de mijl ($\pm 1500m$) en de dubbele mijl ($\pm 3km$), resulterend in een overwinning voor Von Panschin op de eerste twee afstanden (Donoghue kwam ten val op de halve mijl) en een overwinning voor Donoghue op de dubbele mijl in een nieuwe recordtijd (6.24). De volgende confrontatie tussen beide kampioenen vond een week later plaats in Wenen, waar Von Panschin met slechts 2/10 seconde verschil weer de mijl wist te winnen. Op de dubbele mijl weigerde Von Panschin het echter op te nemen tegen de op deze afstand veel sterkere Donoghue. De Amerikaan besloot daarop, om dan in ieder geval te pogen om het Russisch baanrecord te verbreken.

Donoghue en von Panschin in strijd verwickeld op de dubbele mijl te Amsterdam bij internationale wedstrijd op 10 januari 1889.

Slechts een kwartier nadat Donoghue de mijl geschaatst had, stond hij weer aan de start voor deze 2-mijls race, om 6 minuten en 28 seconden later de race te beëindigen, 13 sec. sneller dan het Russische baanrecord. De Weense Schaats Club beloofde de jeugdige Donoghue voor zijn recordrace met de overhandiging van een diamanten ring. Twee dagen later beëindigde Donoghue zijn eerste Europese toernooi met een overwinning op de mijl en de 5-mijl in Hamburg (Von Panschin was niet aanwezig) en keerde vervolgens terug naar de VS. Het daaropvolgende seizoen bleef Donoghue in de VS en nam hij niet deel aan internationale wedstrijden. Wel schreef hij op 29 januari van dat jaar het Amerikaans kampioenschap op zijn naam door overwinningen op de 1 en 5 mijl. In de jaren 1889-1890 mocht hij voor het eerst de tubelar (buis) schaatsen proberen van een Noor. Dit was voor hem wel succesvol. Na enkele jaren kwam in de VS de fabricage op gang van dit model. Donoghue deed internationaal pas weer van zich spreken in het seizoen 1890-1891, wat al vroeg begon. Daar de schaatsers in die tijd nog afhankelijk waren van natuurijs, reisde Donoghue in oktober 1890 naar Noorwegen, om in navolging van de Nederlanders een trainingskamp te beleggen om zich voor te bereiden op de Europese wedstrijden. Het jaar daarvoor hadden de Nederlanders het nut al bewezen van een dergelijk trainingskamp, door in dat seizoen veel te winnen na een trainingskamp in St. Moritz. Ook voor Donoghue bleek het goed uit te pakken: het gehele seizoen zou een zegetocht voor Donoghue blijken te worden met overwinningen in Noorwegen, Engeland en vooral Nederland.

Hier werden in Amsterdam op 6 en 7 januari 1891 voor de tweede maal de officieuze wereldkampioenschappen gehouden (de ISU zou pas het daaropvolgende jaar opgericht worden), waar Donoghue de concurrentie verpletterde, met overwinningen op alle 4 afstanden. Voor de eerste keer mocht hij zich met recht Wereldkampioen noemen. In de jaren daarna zou Donoghue in het internationale circuit echter niet veel meer van zich laten horen. Wel deed hij tot 1896 jaarlijks nog mee aan de nationale kampioenschappen, maar na 1892 zou hij deze niet meer op z'n naam schrijven. Met de opkomst van kunstijsbanen had hij, als specialist van schaatsen op het natuurijs van rivieren en gebruik makend van lange, speciaal hiervoor ontworpen schaatsen, moeite met het nemen van de krappe bochten van de ijsbanen.

Langeafstandschaatsen werd daarom zijn specialiteit. In januari 1893 vestigde hij een nieuw record over een afstand van 100 mijl, wat tot in de jaren 60 in de daaropvolgende eeuw zou blijven staan. De recordpoging kwam tot stand, doordat het voor Donoghue erg moeilijk was om buiten de reguliere competities tegenstanders te vinden die hem op de lange afstand wilden uitdagen. Zijn broer Timothy meldde daarom, dat Joe een ieder uitdaagde, op welke afstand dan ook, voor een prijzengeld van \$ 1000.-. Ene Ennis uit de plaats Stanford daagde hem vervolgens uit voor het schaatsen van de eerder genoemde 100-mijl. Joe Donoghue schaatste de afstand in 7 uur, 11 minuten en 38 seconden en finishte met een mijlverre voorsprong op zijn tegenstander. Het verhaal wil, dat Donoghue halverwege de race al zo ver voor lag, dat hij doodgemeedereerd een uitgebreide lunch tot zich nam, om daarna voldaan zijn weg te vervolgen. In de gloriejaren van deze familie was er veel belangstelling van schaatsfabrikanten.

Dat er prachtige modellen zijn gemaakt weten vele verzamelaars. Dit is een kleine samenvatting over de familie Donoghue, speciaal over Joe. Het totale verhaal omvat ± 20 A4 tjes, en gaat ook over de successen in de roeisport van deze familie.

Teun Wanink.

Bron: John J. Nutt. Historical descriptive and biographical.

Noot van de redactie:

Teun Wanink schrijft dat Donoghue na 1892 geen grote kampioenschappen meer won mede door het feit dat hij als natuurijschaatser moeite had met het nemen van de krappe bochten van de ijsbanen.

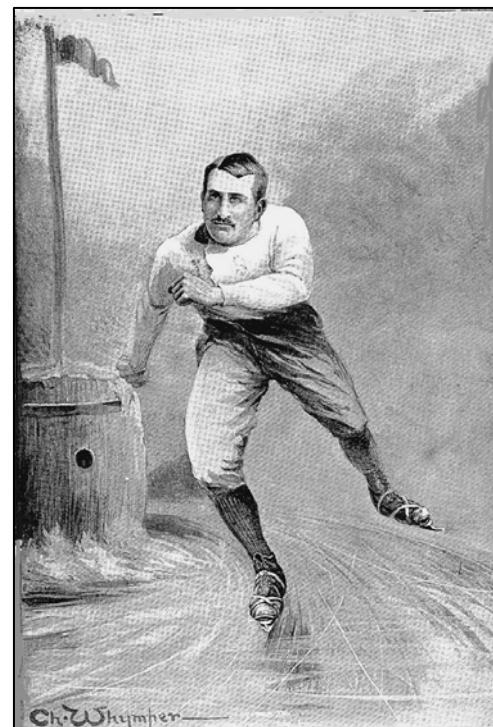
Opmerkelijk is dat we enige tijd geleden in een artikel van Marnix Koolhaas over Joe Donoghue (zie Schaatsport 38^e jaargang, nr. 10 van 27 juni) een heel ander verhaal lezen wat betreft zijn techniek. Daarin wordt de uitzonderlijke techniek van Donoghue geroemd. Pim Mulier bijvoorbeeld sloeg de

techniek van Donoghue zelfs hoger aan dan die van Jaap Eden. Marnix Koolhaas spreekt ook van zijn perfecte stijl.

De redactie daagt beide schrijvers uit hun licht eens over dit punt te laten schijnen in een volgend nummer van Kouwe Drukke. Komt er ook eens een artikel van ons lid Marnix Koolhaas in onze periodiek?

De redactie

OPROEP

James Smart. Januari 1880

Mijn naam is Ashley Lister. Ik ben de achterkleinzoon van James Smart, de schaatskampioen uit het Fendistrict in Engeland. James Smart verkreeg rond 1900 het alleenrecht op invoer van noren in Groot-Brittannië van L.H. Hagen & Co. uit Kristiania (nu Oslo). Ik zou mijn verzameling met objecten over 'Fen-skating' graag uitbreiden met een paar L.H. Hagen & Co. raceschaatsen (evt. met schoenen) uit de periode 1890 – 1900, die werden verkocht door James Smart. De staat van de schaatsen is niet belangrijk, als ze maar compleet zijn.

Ik ben ook geïnteresseerd in andere schaatsen van L.H. Hagen & Co. van voor 1900.

Als u in het bezit bent of weet hebt van deze schaatsen, zou ik dat graag van u vernemen.

Ik ben te bereiken:

e-mail arl@lister7.fsnet.co.uk of gewone post op 15, Union Place, Boston, Lincolnshire, Engeland, PE21 6PS.

Hartelijk dank.

Ashley Lister

40 JAAR HERINNERINGEN AAN “DE” ELFSTEDENTOCHT.

Op zaterdag 18 januari 2003 werden alle wedstrijd- en toerrijders, die de Elfstedentocht van 1963 hebben volbracht, in Koudum voor een reünie uitgenodigd. De Stichting Vrienden van het Eerste Friese Schaatsmuseum en dan vooral de conservator Gauke Bootsma hebben er een gedenkwaardige dag van gemaakt. Het programma was natuurlijk gericht op het ophalen van herinneringen. Dat valt niet mee met een kleine honderd kluners in een zaal, die in het dagelijks leven nauwelijks iets met elkaar gemeen hebben. Laat staan dat ze elkaar op straat zouden herkennen.

Maar het gevarieerde programma bood veel aanknopingspunten:

- Veel foto's en video's met beelden die de meeste veteranen nog nooit hadden gezien,
- Een toespraak van Ron Couwenhoven over de gedenkwaardige 18 januari 1963 en dan vooral met aandacht voor gebeurtenissen die zonder een Elfstedentocht ook de moeite waard zijn. Zijn boekje “18 januari 1963 De Dag van de Elfstedentocht” is meer dan boeiend !
- Ervaringen van Hylke Speerstra, vooral geënt op zijn bezoek aan oudrijders in het buitenland en gebracht in een literaire voordracht,
- De presentatie van het boek van Marnix Koolhaas & Jurryt van de Vooren (“De mannen van '63”) met de verhalen van de meeste toerrijders uit 1963. Op radio en TV is daar ook veel aandacht aan geschonken. Alleen jammer dat de meeste dagbladen en de TV zo weinig gedaan hebben met de vele verhalen. Er kwamen steeds twee figuren met hun verhalen in beeld, waardoor bepaalde aspecten een eigen leven gingen leiden en andere gedenkwaardige belevenissen onderbelicht bleven.

Dit alles - en de drang van de meesten om hun eigen verhaal nog eens op te poetsen - veroorzaakte een stimulerende en plezierige sfeer. Tijdens de tocht van '63 hadden we minder gelegenheid om elkaar wat te leren kennen. Toen ging het om een beperkte uitwisseling: over de kwaliteit van het ijs, hoe ver nog, rijden we nog wel op een baan, en meer van dergelijke zaken die tot de eerste levensbehoeften kunnen behoren, maar die voor een goed gesprek te beperkt zijn. Dat Reinier Paping pas op deze dag een lintje kreeg was op zich al verbazingwekkend. Dat het bovendien een lintje van de laagste orde bleek was een misser van formaat. Juist op deze dag bleek weer eens hoe groot en gevarieerd de betekenis is van de Elfstedentocht. Het is niet zo maar een schaatswedstrijd. Het is ook een cultureel erfgoed en Reinier heeft, naast zijn prestatie op het ijs, veel bijgedragen aan een goede verankering van dit erfgoed in onze geschiedenis.

Veel van de reünisten gaan bij een volgende Elfstedentocht weer meedoen en zullen dan ongetwijfeld nieuwe verhalen leveren voor gedenkwaardige belevenissen.

Leffert Oldenkamp

SPREEWÄLDER STEGSCHLITTSCHUHE.

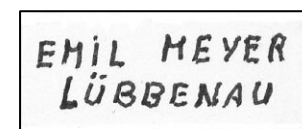
Rectificatie:

De in Kouwe Druk nr. 6 (september 1999) gedane beweringen over de herkomst van de nummers in de krul (zie tekening) die op maanden en jaartallen zouden wijzen (nr. 825 zou dan bijvoorbeeld betekenen maand 8 van het jaar 25, dus augustus 1925 AB) zijn niet juist.

Volgens mijn laatste naspeuringen in het Spreewaldgebied (voor alle duidelijkheid: ten zuidoosten van Berlijn) hebben de nummers betrekking op duidelijke doorlopende produktiecijfers.

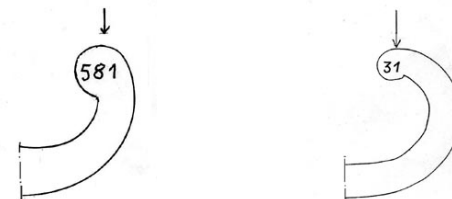
Alle Spreewalder schaatsen, zowel de houten als de ijzeren "stijgbeugelschaatsen" die van een nummer zijn voorzien, werden volgens mijn nieuwe inzichten telkens door slechts één smid in het Spreewaldgebied gemaakt.

Uitgezonderd zijn de schaatsen die bovendien nog werden voorzien met onderstaand stempel van de maker of de verkoper.

De nummers op deze schaatsen hebben betrekking op de lengte van de voetstapel. Bijvoorbeeld nr. 31 betekent dat de houten voetstapel 31 cm. lang is. Deze schaatsen zijn uitsluitend voor de verkoper Emil Meyer in Lübbenau (Spreewald) gemaakt. De firma Emil Meyer bestaat al sinds 1901.

Alle Spreewalder schaatsen zonder nummers en stempel van de maker zijn door verschillende daar wonende smeden gemaakt.

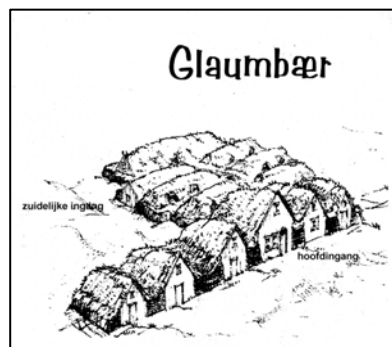

Fred de Vegt (vertaling Anrie Broere)

De stukjes tussen haakjes zijn er voor alle duidelijkheid bijgevoegd, omdat niet alle Poolsterleden nummer 6 van KD hebben.

IJS – SCHAATSEN – LAND

Wanneer je de woorden van de titel in een andere volgorde zet, krijg je IJslandse schaatsen. Meteen daaraan gekoppeld de vraag, bestaan die eigenlijk wel? Nu wil ik niet beweren dat ik een rondreis over IJsland gemaakt heb om dat te onderzoeken, maar als je weet dat er ergens op IJsland schaatsen te vinden zijn, dan zoek je die plaats vanzelfsprekend op.

Op driekwart van onze tocht van ± 3500 km. in het noorden van IJsland, staat de museumboerderij "Glaumbær". De boerderij bestaat uit een huizenrij waarin zich 16 vertrekken bevinden, waarvan de oudste in de 18e eeuw is gebouwd. De turfbouwstijl, is kenmerkend voor IJslandse huizen op het platteland en werd tot aan het jaar 1900 toegepast. Één van de vertrekken is een 'smidse'. Hier vond ik mijn schaatsen echter niet, dat was in de gang bij de zuidelijke deur. Daar hangen ze aan de wand,

twee paar glissen, een paar kruischaatsen en een bijzondere lange kruischaats met een zeer smal houtje.

De glissen (Foto 1) zagen er niet erg gebruikt uit. De touwtjes die zogenaamd voor bindwerk moesten dienen waren niet erg professioneel. In de gang lagen dezelfde botten waar men een koeienhalster van gemaakt had.

Foto 1

De kruischaatsen (Foto 2) zagen er een beetje lomp uit. De schaatsen hebben een vioolvormige voetstapel. De krul van de schenkel rust tegen de voetstapel in een inkeping. De krul is \pm acht centimeter hoog. Met een soort kramschroef is de schenkel in het hakgedeelte aan de voetstapel bevestigd. Houtsoort eiken, de voetstapel is vermoedelijk gemaakt van drijfhout. IJsland heeft geen bossen, men maakte vroeger alles van drijfhout. De schaats is vrij rond geslepen, zodat men mag aannemen dat het een zwierschaats is.

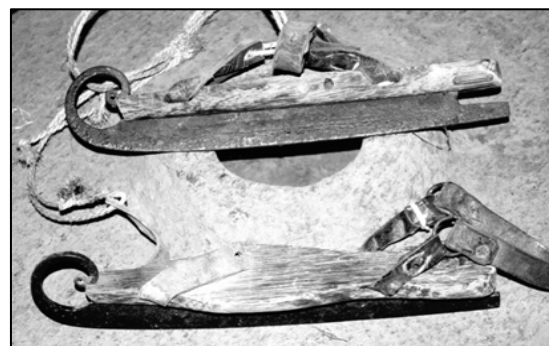

Foto 2

De lange smalle voetstapel is ± 36 cm lang en 3,2 cm breed en loopt naar voren en achter schuin toe (zie tekening en foto 6 van de Vitrine). De doorsnede van de voetstapel is op het breedste gedeelte driehoekig, met aan de onderzijde een gleuf voor de schenkel. De schenkel wordt met twee boutjes, waarvan de moeren vierkant zijn, aan de voetstapel bevestigd. De krul $\pm 5,5$ cm hoog, rust ook bij deze schaats tegen de voetstapel. De krul is weliswaar iets kleiner dan bij de kruischaatsen, maar de vorm is identiek. Bij beide modellen zit een gaatje in het rondje aan het eind van de krul. De overeenkomst kan er op duiden dat de schaatsen uit dezelfde smederij komen, misschien zelfs door dezelfde smid gemaakt zijn.

Mijn folder (Nederlands) vermeldt, dat alle boerderijen een eigen smidse hadden, met als aanvullende opmerking dat: "Veel dominees in Glaumbær goede smeden waren".

Van de suppoosten, studenten met een vakantiebaantje, werd ik niet veel wijzer, maar ze waren heel behulpzaam bij het maken van de foto's.

Verder op onze reis naar Bolungarvík, een visserplaats in het noordwestelijke fjordengebied, kwamen we in Ósvör, de gerestaureerde resten van een visserskamp tegen. Nu een bijzonder aardig openluchtmuseumje met een onuitsprekelijke en niet te typen naam. Eveneens een verzameling van aaneengeschakelde turfhuizen. Een bezoek aan dit museum was zeker de moeite waard, want hier troffen wij ook een paar schaatsen aan.

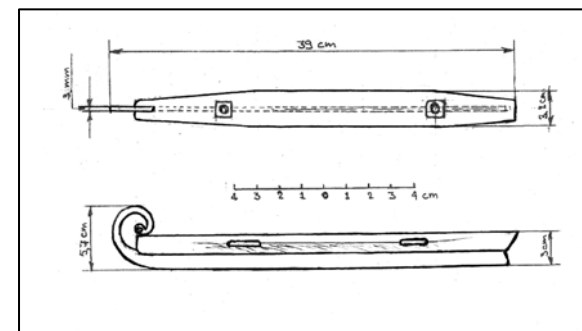

Foto 3

Het waren eenvoudige krulschaatsen (Foto 3) die er nogal roestig uitzagen, maar wel voorzien van riemen met een hakleer, zoals bij ons een teenleertje wordt toegepast. Een lange riem liep door de lussen achter de hak van de schoen om. De constructie is op de foto goed te zien.

Buiten lagen allerlei botten van walvissen, het leek ons wel toepasselijk om de schaatsen te fotograferen op de schedel van een walvis. Ook in dit museum was een aardige jonge suppoost. Hij had veel belangstelling voor mijn onderzoek naar IJslandse schaatsen. Hij vertelde dat men schaatste op de ondiepe meertjes in de omgeving. Toen hij bemerkte dat wij uit Nederland kwamen vertelde hij enthousiast vorige week in Assen twee gouden medailles te hebben gewonnen. We konden er niet goed achter komen of hij die met het hardlopen dan wel bij de TT van Assen had gewonnen. Ook deze boerderij had een eigen smidse. Of de schaatsen in de omgeving gemaakt waren was niet bekend. De aanwijzingen daarvoor waren in Glaumbær duidelijker. Met het overhandigen van mijn visitekaartje en de belofte dit artikel op te sturen namen wij afscheid.

Schaatsen kwam ik echter op onze reis niet meer tegen. Wel heb ik in Reykjavik bij antiekzaakjes rondgekeken, maar zonder resultaat.

Bart van de Peppel

EEN CREATIEVE VERVALSING

Zwervend over het wereldwijde net kwam ik terecht bij de Ebay-website. Onder verzamelaars, die zich op de elektronische snelweg begeven, een bekend (eind) station. Je klikt wat aanbiedingen aan waarvan je denkt dat kan wel eens wat zijn en zo klikte ik *antique skates* aan.

Ik kreeg een paar oude Friese schaatsen met het niet zo veel voorkomende merkje van een Friese schaatsenmaker onder ogen. Bij oppervlakkige lezing stond er:

G. POOL – WARGA.

Tot zover niets bijzonders aan de hand. Daarna ga je de bijbehorende tekst lezen en toen kwam de aap uit de mouw. Deze schaatsen werden omschreven en aangeprezen als een paar bijzondere Amerikaanse schaatsen, die gebruikt werden gedurende de Amerikaanse Burgeroorlog (1861-'64). Wat had men gedaan? Men had heel vernuftig van de G een 6 gemaakt en van de A een 1 en zo kreeg je:

G. POOL- WAR 61

Vervolgens had men een geloofwaardig verhaal hierbij gemaakt en kreeg je een paar bijzondere schaatsen te koop aangeboden. En nu bieden maar! Nu je eenmaal het kunstje door had kon je inderdaad zien dat de G en de A "vermaakt" waren. Toen ik eenmaal door had hoe de vork in de steel zat vond ik het wel getuigen van creatieve oplichterij.

Vervolgens komt de vraag boven: is het moreel wel verantwoord zo'n paar schaatsen te koop aan te bieden? Eigenlijk natuurlijk niet, maar (Nederlandse) schaatsverzamelaars die enigszins thuis zijn in de merkenwereld vinden dit misschien wel een goede grap. Een heel ander verhaal is het natuurlijk als bijvoorbeeld een Amerikaanse verzamelaar voor vrij veel geld zo'n paar schaatsen zou kopen en later bemerkt dat hij beduvelde is. Analoog aan de term *proletarisch kopen* zou je dit een vorm van *proletarische flessentrekkerij* kunnen noemen.

Een andere vraag die bij je opkomt is: wie verzint zoiets. Een Nederlander die heel goed thuis is in de Amerikaanse geschiedenis en weet hoe belangrijk de Burgeroorlog is voor de Amerikanen of een Amerikaan met fantasie (bestaan die wel?) die op deze manier denkt gemakkelijk wat geld te verdienen? Ik hou het op de laatste mogelijkheid.

Een laatste (gewetens)vraag is: zou ik zelf zo'n paar schaatsen kopen als je weet dat het een vervalsing is, hoe inventief ook bedacht? Ik moet eerlijk bekennen dat ik, gezien het creatieve idee en het verhaal dat achter deze vervalsing zit, het wel gedaan zou hebben. Als je aan anderen er maar bij vertelt dat het een vervalsing is. Ik zou het dan meer als een curiositeit zien. Bovendien is deze schaats zelf geen vervalsing, alleen is er met de naam gemanipuleerd en heeft men er een historisch etiket aangehangen.

Waarom dan toch geen bod uitgebracht? Heel simpel: ik heb er op dat moment niet bij stil gestaan dat dit een prachtig voorbeeld was van creatieve vervalsing en als waarschuwing zou kunnen dienen voor de toekomst.

Jammer dat op dat moment mijn printer stuk was en ik niet wist dat je ook zo'n veilingbericht op kon slaan!

Annie Broere

DE TROMMEL (7) ERHARD KELLER EN KRULSCHAATSEN

Al aan het eind van de negentiende eeuw wordt er in de Schoonhovensche Courant melding gemaakt van grote hardrijderijen in de Krimpenerwaard. In de Courant van woensdag 11 januari 1893 worden er - naast een advertentie van 'Schakel's beroemde schaatsen' - 'Wedstrijden op de Spiegelgladde IJsbaan in de Bakkerskil' te Krimpen a/d Lek aangekondigd. En zowel IJclub 'De IJsel' te Gouderak als IJclub 'Voorwaarts' te Bergambacht kondigen in de krant van zaterdag 16 december 1899 hardrijderijen aan voor mannen. De wedstrijden zullen, 'IJs en weder dienende en bij genoegzame deelneming', worden verreden op maandag 18 december 1899.

De Krimpenerwaard - ingeklemd tussen de machtige Lek, de Hollandse IJssel en het veenriviertje de Vlist - heeft de kortebaantraditie altijd weten te behouden. Zo organiseerde de IJclub Lekkerkerk op oudjaarsdag 1996 nog het Nederlands kortebaankampioenschap voor mannen. Het was deze dag zo koud dat de ventielen van de blaasinstrumenten van de plaatselijke boerenkapel bevroren. De organisatie moest dan ook naarstig op zoek naar een cassettebandje met het Wilhelmus dat voor de winnaar Rob van Zwienen uit Lekkerkerk diende te klinken. In de afgelopen winter organiseerde dezelfde ijclub uit Lekkerkerk nog het nationale kortebaankampioenschap voor de jongens junioren B.

Lekkerkerker, en Poolsterlid, Wim van Herk is secretaris van de IJclub Lekkerkerk en was in die hoedanigheid betrokken bij beide kampioenschappen. Van Herk, die op de lagere school al aan wedstrijden op de kortebaan meedeed, raakte in de strenge winter van '63 besmet met het schaatsvirus. In 1965 was hij één van de oprichters van de Schaatstrainingsvereniging de Lekstreek, die later toppers als Jan en Ineke Kooiman, Hein Vergeer en Leo Visser voortbracht. Vanaf de oprichting maakte Wim van Herk achtentwintig jaar deel uit van het bestuur van de actieve vereniging. Het Lekstreeschaatsstokje heeft Van Herk, inmiddels benoemd tot erelid van de Lekstreek, doorgegeven aan zoon Jerry, die ook voorzitter is van de landelijke sectie kortebaan-supersprint van de KNSB.

De grote mannen Van Herk - Keller

Schaatsbestuurder Van Herk was gedurende al die jaren actief als schaatserijder. Hij blonk vooral uit op de kortebaan en hij behoorde tot de betere rijders van Nederland. Een drietal plakboeken geven een levendig beeld van zijn carrière en krantenkoppen als 'Tweemaal winst voor van Herk' en 'Wim van Herk incasseert 225 gulden' zeggen voldoende over zijn prestaties op de 160 meter.

Zijn meest memorabele wedstrijd reed Wim van Herk op 9 december 1971 op het kunstijs van Thialf. Tijdens selectiewedstrijden eindigde hij, met de snelste tijd over drie ritten, achter drievoudig ritwinnaar Ferry de Boer op de

De grote mannen Van Herk - Keller

tussen de mannen van de kortebaan en de Duitse langebaansprinter Erhard Keller nog jarenlang achtervolgen. Steeds weer als hij wedstrijden reed herinnerde speaker en kortebaanimator Roelof van Marle het publiek aan de legendarische match op 9 december 1971. 'Tot vervelens toe', zegt Wim van Herk nu.

De kruischaatsen

Zijn eerste wedstrijden reed Wim van Herk op houten schaatsen. Zoals al de oude schaatsattributen van Van Herk nog hun plekje hebben in huize Van Herk, zo zijn ook zijn houten schaatsen bewaard gebleven. Zij vormden het begin van zijn schaatsverzameling. De verzameling is in de loop der jaren gestaag uitgebreid en door intensief zoeken en door aankopen tijdens veilingen is de verzameling met name de laatste vijf jaren behoorlijk gegroeid. Eén van de kamers van de aan de Lekdijk gelegen woning is dan ook geheel gevuld met de vele schaatsen van Hollandse schaatsenmakers. Ze liggen doordacht gesorteerd op planken tegen de muur.

Enkele pronkstukken trekken gelijk de aandacht. Een paar prachtige kinderkruischaatsen - Wim van Herk is er zeer trots op - ligt tentoongesteld in de hoekkast in de gang van het huis in Opperduit. Wim van Herk ruilde deze kinderschaatsen in 1980 met een timmerman uit de Hoekse Waard voor een houten schaaft.

De krulschaatsen van de dochter van de scheepsbouwer.

De krulschaats van broodvisser Leo Ros.

Kinderkrulschaatsen.

Foto's: Tom Streng

Een tweetal krulschaatsen, beide eenlingen, kreeg Wim van Herk van de Lekkerkerkse broodvisser Leo Ros. Ros viste voornamelijk op de binnenwateren van de Krimpenerwaard, maar enige malen per jaar viste hij met een sleepnet op de Lek. Met dit sleepnet viste hij nabij het veer van Krimpen aan de Lek tot twee keer toe een krulschaats uit het Lekwater. Van Herk dateert de eenlingen rond 1850.

Het derde paar krulschaatsen werd gemaakt voor de dochter van scheepsbouwer J. Smit uit Kinderdijk. Ze werden rond 1920 gemaakt door de leermeester van de scheepswerf die de opdracht kreeg om een paar bijzondere schaatsen te maken voor de dochter van de baas. De dochter van de scheepsbouwer schonk de krulschaatsen later aan haar schoenmaker, omdat ze wist dat de schoenmaker schaatsen verzamelde. Via de schoenmaker kwamen de krullen vervolgens in de verzameling van Van Herk.

Dat overigens ook de rest van de familie Van Herk geïnteresseerd is in de schaatssport en het verzamelen van schaatsen blijkt nog uit het volgende. Toen Wim van Herk thuiskwam van de in het voorjaar gehouden Poolsterveiling werd hij door zijn vrouw verrast met een paar prachtige Hanenkam-schaatsen van Cornelis Schakel uit Benschop. Ze had ze diezelfde zaterdag voor een luttel bedrag gekocht op een rommelmarkt in Ammerstol. En in oktober reizen Wim van Herk en echtgenote naar het Zuidoost-Duitse Inzell. Hun zoon wordt daar in de echt verbonden met een schaatsenrijdster.

Bent u ook in het bezit van zo'n bijzonder voorwerp? Wellicht staat uw voorwerp dan centraal in 'DE TROMMEL (8)'

Tom Streng

WIE WIL ER RUILEN?

Ik heb het vrij zeldzame boekje 'Das Schlittschuhlaufen für Jung und Alt beiderlei Geschlechts' van Julius Zähler, Leipzig, uit 1866 dubbel. Afmetingen: 9,5 x 13,3 cm; 123 blz.

Zoals de titel al aangeeft en op de omslagillustratie is te zien probeert de schrijver te breken met het oude Duitse vooroordeel dat schaatsen niet gepast zou zijn voor vrouwen. Behalve de gebruikelijke schetsen van figuren, toont Zähler ook hoe je de letters van het alfabet kunt schaatsen. In het hoofdstukje 'Mängel und Verbesserungen am Schlittschuh' wordt de schaatsenmaker Oscar Heinrich Kratze uit Leipzig genoemd. (Zie ook: Kouwe Drukke no. 2, april 1998).

Het boekje is niet te koop. Ik wil het graag ruilen voor iets dat ook zeldzaam en bijzonder is.

Niko Mulder, tel. 0320-251663 of n.mulder@hccnet.nl

VITRINE 18

Foto 1.

Foto 3.

Foto 2.

Foto 4.

Foto 5.

Foto 6.

Afb. 1.

Foto 1,3 en 6 Bart.v.d.Peppel. Foto 2 Teun Wanink Foto 4 en 5 Ed Braakman

WAT STAAT ER DEZE KEER IN DE VITRINE?

Zoals ik in Kouwe Drukke nr. 16 schreef wat de bedoeling is van onze vitrine bleef vitrine 17 toch leeg. Niet dat we geen schaatsen hadden om ze te exposeren, maar de voornaamste reden was echter de tijdsdruk. Het printen van 150 maal één kleurenpagina kost ruim een dag werk, werk waarbij je niet kunt weglopen. Je moet bij wijze van spreken elk velletje apart invoeren. Het gebeurt namelijk vaak, dat de printer twee vellen tegelijk pakt, het gevolg is dan verknoeien van dure inkt en papier.

De inzending van Teun Wanink bestaat uit twee paar Zweedse schaatsen en een foto van een paar kinderschaatsen. Deze foto is gemaakt in het Sportmuseum in Warschau.

- Foto 1. Zweedse schaats begin 19^e eeuw.
- Foto 2. Poolse kinderschaats uit de 17^e eeuw.
- Foto 3. Zweedse damesschaats ± 1820

Teun die ongeveer 3 jaar gericht bezig is met het verzamelen van Scandinavische schaatsen heeft daardoor al een aantal goede contacten in Scandinavië tot stand gebracht. Mocht iemand meer over deze schaatsen willen weten dan is hij bereid om daar informatie over te geven. Verwacht niet dat hij zijn bronnen aan u zal vermelden, maar hij heeft wel schaatsen die hij eventueel wil ruilen of verkopen.

Van Simon Verschuereen kreeg ik een foto van een bijzonder paar schaatsen, die zeker een plaatsje in onze vitrine waard is. Het zijn een paar metalen kruischaatsen, waarvan de krul eindigt in, laat ik het maar een klavertjevier noemen (Foto 4 en 5). De begeleidende brief vermeldt niet of de schaatsen in 't bezit zijn van Simon, dat neem ik echter wel aan. Als dat zo is, dan zie je maar weer dat ook hier het klavertjevier geluk gebracht heeft.

Simon stelt bij deze inzending de volgende vraag: "Heeft iemand van de Poolster zo'n schaats in zijn verzameling, want ik zou er graag wat meer over willen weten". En dat willen de andere lezers natuurlijk ook wel.

Foto 6. is een schaats die ik zelf op IJsland gevonden heb in een museum. De schaats wordt beschreven in het artikel; "IJS – SCHAATSEN – LAND".

Het fraaie valse tegeltje (Afb.1.) moest wel een plaatsje in de vitrine krijgen, vanwege de kleuren, maar ook om te laten zien dat het een zeer geraffineerde vervalsing is, een vervalsing die ook nog mooi kan zijn (zie blz.20)

Bart van de Peppel

EEN IJSDRAMA MET EEN NARROW ESCAPE

In de zeer strenge winters die in het verleden een enkele keer voorkwamen waren ook de Zuiderzee, het tegenwoordige IJsselmeer, en de Waddenzee vaak helemaal met ijs bedekt. In het mooie boek "Een zee van ijs" van Rob Kouwenhoven en Huub Snoep kunnen we lezen dat daarvan volop gebruik werd gemaakt voor diverse ijsevenementen. Ook vissers maakten er gebruik van en pasten hun vangmethoden aan. Tenslotte moesten ze zorgen voor brood op de plank. Dat dit niet zonder gevaren was blijkt ook uit diverse verhalen in bovengenoemd boek. Het bekendst is wel het drama van de Durgerdammer visser Bording die in de winter van 1849 met zijn twee zoons 14 dagen op de Zuiderzee op een ijsschots rondzwierf en eindelijk bij Vollenhove werd gered. Helaas stierven kort na de redding vader Bording en zijn oudste zoon als gevolg van de doorstane ontberingen en overleefde alleen de jongste zoon dit drama.

Aan het eind van de 19de eeuw, in de winter van 1893, overkwam de Lemster visser Roelof Hoekstra bij het vissen op de Zuiderzee iets dergelijks, zij het dat hij dit nare avontuur overleefde en al na twee dagen gered kon worden. Wij waren in het museum "It Fiifgea" in Lemmer en vonden daar een kort verslag van dit drama:

"Ijsdrama"

Op zaterdag 14 januari 1893 was Roelof Hoekstra met andere Lemster vissers op de bevroren Zuiderzee aan het vissen met netten die onder het ijs waren uitgezet.

Door de harde oostenwind scheurde echter het ijs los van de vaste wal. De vissers holden zo snel mogelijk naar de kant. Hoekstra wilde echter zijn netten niet verspelen en ging in een klein bootje terug naar het ijs. De netten waren niet te vinden en door de sterke stroom was terugbomen niet meer mogelijk.

Hoekstra was nu gedwongen de winternacht op een grote ijsschots door te brengen, deze was de volgende morgen voor de kust van Urk. Door het draaien van de wind dreef hij vervolgens via de Noord-Hollandse kust weer in de richting van Gaasterland.

Hier werd hij maandagmorgen door Minne Baukes de Vries opgemerkt en gered. Op een wagen is de uitgeputte en totaal verkleumde visser 's middags naar Lemmer teruggebracht. In de felle kou, zonder eten en drinken, met de dood voor ogen putte hij kracht uit de bijbeltekst: De Heer wil mij wel kastijden, maar stort mij toch niet in de dood."

Minne Iedes Nieuwhof

MIJN OUDE IJSVERENIGING EN DE FAMILIE HONIGH (3)

In het vorige artikel over *Mijn oude ijsvereniging en de familie Honigh* (zie Kouwe Drukke nr. 14, pag. 13) eindigde ik met de woorden *In het volgende nummer zullen wij nader ingaan op het wapen enz.* De kritische lezer zal zich ongetwijfeld afgevraagd hebben: "Ik heb in nummer 15 en evenmin in 16 een artikel aangetroffen over de ijsclub WBT (Willem Barentsz Thialf). Hoe zit dit nu?" In dat artikel heb ik ook geschreven (pag 12): "Helaas is het ons nog steeds niet gelukt een foto van dit wapen te laten maken". We zijn nu 12 maanden verder en zijn er niet in geslaagd een (kleuren)foto van dit wapen te bemachtigen, terwijl dit toch erg de moeite waard is. Dit ligt niet aan de redactie. Talloze malen hebben we geprobeerd een afspraak met de ijsclubbestuurders van WBT te maken om een foto te krijgen of te maken, maar we kregen steeds nul op het rekest. Zelfs Marianne van Zuylen hebben we ingeschakeld. Ook haar lukte het niet. We krijgen steeds meer de indruk dat er onwil in het spel is of, wat veel erger zou zijn, dat het wapen weg is! Ik heb ten einde raad Simon Honig gevraagd of hij eens wil informeren. Tot nog toe geen reactie ontvangen.

U vraagt zich misschien af: waarom deze inleiding? We hadden als redactie het plan voor het Kerstnummer het wapen van WBT in kleur op de omslag te plaatsen. Niet gelukt dus. De kopij over dit wapen was al lang klaar, maar dit plaatsen zonder een foto er bij zou als een ruiter zonder paard geweest zijn. Nu maar hopen dat Simon Honig meer succes heeft. We houden u op de hoogte!

Zo, nu ik mijn frustraties wat van me afgeschreven heb, toch nog een vervolg over de historie van de ijsclub.

Een zichzelf respecterende ijsclub organiseerde vroeger - en tegenwoordig misschien nog wel - niet alleen schaatswedstrijden, maar hield van tijd tot tijd een (daverend) feest. Zo ook de IJclub Thialf. Op 1 maart 1884 was het zo ver. Ter gelegenheid van het achtjarig bestaan, een wat vreemd getal om een groot feest te geven, heeft men fors uitpakkt. Greep men ook toen al elke gelegenheid aan om feest te vieren?. Waarschijnlijker is dat men dit heeft georganiseerd, omdat omstreeks deze datum het blazoen of wapen, ontworpen en gemaakt door Gerrit Jan Honig, aangeboden is aan de IJclub Thialf. Hoe het ook zij, het werd een groots opgezet feest, dat duurde van 's avonds half acht tot 's avonds laat, afgesloten met een gemeenschappelijke maaltijd met daarna een bal of "dansparthije". Zou dit laatste alleen maar gehouden zijn voor een goede spijsvertering?

Voor dit feest is men niet over één nacht ijs gegaan en heeft meer een uitgebreid programma opgesteld. Dit geeft ons een aardig idee hoe zo'n feestavond voor de goeude burgerij eruit zag en wat men zoal ten tonele bracht.

Als je niet beter wist lijkt het wel een carnavalsavond, met veel grappen en grollen, maar met een serieuze ondertoon. Niet voor niets werden de ijsperiodes met de daaraan verbonden activiteiten en feesten *het Carnaval van het Noorden* genoemd!

Naast het eigenlijke programma werden er een aantal *artikelen en ordonantiën* uitgereikt, waaraan een ieder zich te houden had. De aardigste is wel artikel 5 waarin *Een yder wordt versoght, hetsy men een echte Honig(h)en stemme moght hebben ofte niet, met luyder keele mede te singhen.* De familie Honigh stond in die tijd kennelijk bekend als goede zangers.

Vervolgens werd er dan meegedeeld wat er zoal gedaan werd: veel voordrachten, zangstukjes, kluchten voor een komisch duo enz. De aankondiging van Klucht no. 15 zou anno 2003 beslist niet door de beugel kunnen: *Moeriaanse Cluchte, gheheeten "Uncle Ned", vertoont door drie Hollandse Moeriaenen ofte Swarte Nikkers.*

Opmerkelijk is dat men het gehele programma in een ouderwets jasje heeft gestoken wat de spelling betreft. Men heeft een spelling gebruikt die in de 18^e eeuw niet misstaan zou hebben. Het waarom is mij niet helemaal duidelijk. Men vond het in die tijd waarschijnlijk komisch. Ons doet het wat geforceerd aan.

Tot slot het welkomstlied:

Wellecoem

lö Vivat!

lö Vivat!

Daer Thialf nu nog leev'!

Ja, wij beamen oock dit Woordt

Pas door den Praeses hier gehoordt

lö Vivat!

lö Vivat!

Dat Thialf jaeren leev'!

Deze wens is gelukkig uitgekomen, anno 2003 leeft WBT nog steeds.

In het volgend nummer volgt nog een aanvulling op de tentoonstelling van 1879 - dus meer schaatsinformatie - uit het huisarchief van de familie Honigh.

Annie Broere

GRONINGER- OF GEWOON EEN HOLLANDSE SCHAATS? (2)

Slechts twee verzamelaars hebben gereageerd op mijn artikel in Kouwe Drukke nr. 17. Antoon Visser en Alex Kampinga, Groningerkenner bij uitstek. Antoon, voegt er nog een vorm bij, de violvormige voetstapel en de manier waarop het schenkel aan de voetstapel is bevestigd. Het zijn een paar prachtige schaatsen. Als Alex zo'n paar schaatsen nog niet bezit, dan zal hij zijn vingers aflikken bij het zien van de foto. Het verhaal van Alex, brengt mij verder naar mijn stelling. Ik ben het voor een groot deel met hem eens, ook dat de hoek niet bepalend is of het Groninger- dan wel Hollandse schaatsen zijn. Het kost teveel hout bij de gestoken schaats, om zo'n hoog en stijl oplopende hals te maken. Hebt u een andere mening? Laat ons dat dan weten!

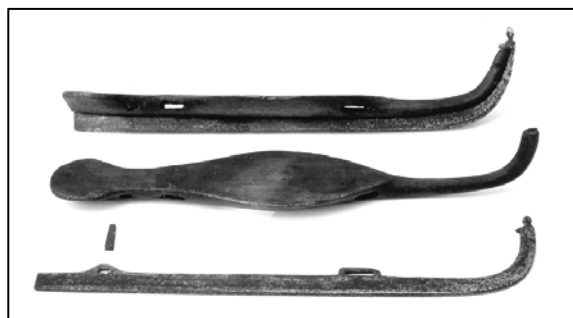
IS DIT EEN GRONINGER SCHAATS?

Kort geleden vond ik een paar schaatsen op een rommelmarkt waarvan ik mij afvraag of dit nu ook Groninger schaatsen zijn. De hals is wel gebogen, maar eerst een stukje recht en loopt dan omhoog onder een hoek van $\pm 80^\circ$. De voetstapel (houtje) is violvormig.

In de schenkel (glij-ijzer) is aan de voorzijde een gleufgat gesmeed, voor het teenleer. Aan de achterzijde van de schenkel is een kleiner gat voor de bevestiging van de voetstapel op de schenkel met behulp van een spie dwars door de voetstapel. Dus geen hakschroef! De schenkel is achter 3,5 mm dik en voor 5 mm en heeft een gesmede knop.

Mijn vraag is, heeft iemand zo'n paar schaatsen wel eens gezien en zijn dit Groninger schaatsen of toch Hollandse schaatsen? Graag hoor ik dat van de kenners.

Antoon Visser

Groningerschaats?

Foto A. visser

GESTOKEN OF GEBOGEN?

Met belangstelling het boven genoemde artikel gelezen in Kouwe Drukke nummer 17. Dat er verschil in fabrikagemethoden is lijkt duidelijk te zijn als men spreekt over de typen Groninger- of Hollandse schaats. Je zou kunnen zeggen welke uitvoering was er het eerst: de door middel van stomen gebogen uitvoering of de gestoken uitvoering zoals Bart die omschrijft.

In de loop van de tijd dat ik verzamel, heb ik mijn Groninger schaatsen gekregen en gekocht in de Provincie Groningen. In totaal 26 goede paren. Hier van zijn 21 paar gebogen door middel van stomen en de rest is gestoken. Geen paar toont enige gelijkenis. Van de 21 paar zijn er 2 paar gemaakt in Remscheid, 1 paar bij Eduard Engels en voorzien van een staart (dus doorlopend voorbij de hak) verder een paar bij Hermann Wirths en Sohn maar hiervan stopt zoals bij alle paren het ijzer direct onder de hak. De rest van de paren is helaas naamloos en de maker niet te achterhalen. Bij de beide fabrieksschaatsen heeft men ijzers gebruikt die vermoedelijk uit gewalst bandstaal zijn gemaakt, dus overal even dik. De andere paren hebben ijzers die aan de voorkant dikker zijn dan aan de achterkant (onder de hak). Dit ijzer zal door een smid uitgehamerd zijn van voor naar achter. Ik heb al mijn schaatsen daarna nauwkeurig onderzocht en ben tot de conclusie gekomen dat schaatsen met een ijzer dat in dikte verschilt ouder moeten zijn dan die waarvan het ijzer overal even dik is. Ik ga er niet van uit, volgens de door Bart genoemde stelling, dat de hoek bepalend zou kunnen zijn voor het type Groninger- of Hollandse schaatsen. Ik denk dat de genoemde uitvoeringen in een zeer beperkt aantal zijn gemaakt en dat de smid bepaalde hoe groot de hoek zou zijn. Omdat bij de schaatsen die ik bezit en waarvan ik denk dat het "Groningers" zijn de hoeken duidelijk verschillen.

Alex Kampinga

Aflevering 11: 'Over van alles en nog wat'

'Krijgen jullie wel eens reacties?', vroeg één van de redacteurs ons in mei in de wandelgangen van de veiling in Lelystad. Naar eer en geweten konden we verheugd melden, dat dat wel degelijk het geval is. Onze vorige aflevering eindigde veelzeggend met de kreet: 'Op voorhand weten we dat enkele trouwe lezers van deze rubriek onmiddellijk naar hun boekenkast snellen alwaar ze boeken tevoorschijn toveren die ook drenkelingen in een wak als thema hebben'. En ziedaar, Kouwe Drukke nummer 17 was nog maar net uit of we hadden al een Poolsterlid aan de lijn. Zo gaat dat vaker! 'Zou je eens over die reacties willen schrijven?', kreeg ik in datzelfde Lelystad te horen. Goed beschouwd helemaal geen slecht idee. 't Geeft ons gelegenheid enkele vragen te beantwoorden en iets te vertellen over aanwinsten die mede door de artikelen in ons veelgeprezen blad in huize Bijlsma belandden. Ditmaal dus een aflevering over van alles en nog wat.

'Het Krabbelbaantje'

Bij de laatstgehouden oktoberbijeenkomst vroeg een betrekkelijk nieuw lid of de titel van onze rubriek ook een specifieke betekenis heeft. Nou en of! In een noot bij aflevering 1 attendeerde de toenmalige redacteur Niko Mulder erop dat het vignet van deze rubriek (de sliert van zes rijdertjes) afkomstig is uit het boek *Op en om het Krabbelbaantje*. Een topper in onze collectie! Het is een combinatie van prenten ('Op Steen geteekend door J.B. Heukelom') vergezeld van 'Rijmpjes en Vertelseltjes van Margaretha'. Het boek bevat - zoals zo vaak bij kinderboeken! - geen jaar van uitgifte. Sla je de catalogus van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag op, dan wordt daar het jaartal 1904 aangehouden. De charme van het boek zit wat ons betreft in de eerste plaats in die schitterende illustraties van J.B. Heukelom. De man heeft vaker boeken geïllustreerd of was verantwoordelijk voor de band en het omslag. In sommige biografieën van kunstenaars kun je lezen dat ze met veel plezier

terug denken aan de lessen van leraar Heukelom op de Quellinusschool in Amsterdam (de voorloper van de Rietveldacademie). Over de schrijfster van de 'vertelseltjes' Margaretha weten we niks. Misschien dat iemand ons nog eens aan wat informatie kan helpen. Veertien jaar geleden bemachtigden we *Op en om het Krabbelbaantje* op een boekenbeurs in het westen des lands. Ongetwijfeld hebben we elkaar toen even aangekeken vooraleer we de gevraagde 95 gulden betaalden. In die dagen toch een stevig bedrag. Maar we hebben er nimmer spijt van gehad. Hoe vaak bladerden mensen bij ons in huis niet in dit juweeltje.

Swiebertje

In onze allereerste bijdrage schreven we ook over *Swiebertje en de ijspret* (schrijver John Uit den Bogaard). Wat moeten van dat boekje veel exemplaren zijn verkocht. We komen het op boekenmarkten, rommelmarkten en waar dan ook zeer regelmatig tegen. U herinnert zich nog dat we indertijd de verzamelaar de hint gaven om alert te zijn op verschillende edities van een zelfde boek: 'De anonieme Swieber op de eerste cover heeft in latere edities plaats gemaakt voor de tv-personificatie Joop Doderer.' Maar er is nog een oudere versie. Dat is ons een keer in Poolsterkringen verteld, alleen drong het nauwelijks tot ons door. Tot we dit jaar op de eerste juni op de boekenmarkt in Zwolle verrast het boek *Swiebertje wordt geholpen* inkeken. Een mooie, oude uitgave van Kluitman met als opvallend gegeven dat de tekst en de prachtige illustraties in blauw zijn gedrukt. Bij het inkijken kwam de tekst ons meteen bekend voor. Geen wonder want *Swiebertje wordt geholpen* (uitgegeven in de serie "Lentemorgen" in waarschijnlijk 1937) is gewoon een

eerdere versie van *Swiebertje en de ijspret*. Toen we daar in Zwolle weinige minuten later Marianne van Zuijlen tegenkwamen, en enthousiast vertelden over onze vondst, reageerde onze Poolstercollega met een ingehouden glimlach. Ja, ze kende dat boek, met dat mooie tekenwerk van Borrebach, ze had het zelfs! En eigenlijk realiseerden we ons toen pas dat diezelfde Marianne ons in Lelystad al eens op het bestaan had geattendeerd. Vergelijk overigens -als u die oude versie ook eens tegenkomt- de illustraties eens met de Borrebach-tekeningen in de eerste druk van *Swiebertje en de ijspret*. Boeiend te zien hoe subtiel de tekenaar soms kleine wijzigingen heeft aangebracht, c.q. details heeft geaccentueerd.

'Winterwille'

Springend van de hak op de tak komen we ook even terug op onze aflevering *Schaatspret en Winterwille in Friesland*. We bespraken toen diverse kinderboeken over het schaatsen in Friesland en de schaatsbeleving aldaar, waaronder enkele in de Friese taal. Aukje Wiersma vroeg ons later of we *Fan Syp en Sip* en de uitgave *De eerste prijs*, beide van J. Visser-Bakker, niet kenden. Nee dus. En wat wil nu het geval? In een tijdsbestek van tien dagen vonden we beide titels. Op bezoek in Twente meenden we in een boekenzaakje in een doos eerst alleen maar wat rommel te vinden. Totdat we op de bodem een klein boekje zagen: *De eerste prijs*. Kan het toepasselijker? Uitgegeven in 1939 in het ons niet onbekende Assen. Slechts 26 bladzijden dik, met een onderverdeling in vier segmenten: "1. Er komt ijs. 2 Ijspret. 3. Ruurd komt met zijn schaatsen te help. 4 De prijs." Weinige dagen later vonden we op een boekenmarkt in Friesland *Fan Syp en Sip*. Uitgegeven in 1961 in onze geboorteplaats Drachten. In dit 'leesboekje voor school en huis' (in de Friese taal) staan diverse hoofdstukjes over schaatsen en ijspret.

Wat die schrijfster betreft, bleef het daar niet bij. We kochten een jaar geleden *De Pöllebern* uit 1938. Ook voor dit boek geldt -wat we eerder schreven- dat je het niet als schaatsboek kunt bestempelen. Maar het tweede hoofdstuk *Winterwille* is zo interessant dat je het graag een plaatsje geeft in de collectie kinderboeken over schaatsen en ijspret. Dat geldt evenzeer voor *Durk en Djoke wurde greater*, alweer van Jant Visser-Bakker. Bespraken we eerder een nieuwe druk uit 1979, nu kwamen we een oudere versie tegen.

Wak

Onze bijdrage in het april-nummer met kinderen die door het ijs zakken, lokte diverse reacties uit. Overigens meteen in het nummer zelf al, want Bart van de Peppel noemde in zijn voorwoord het verhaal 'wel een beetje luguber'. We bepalen ons nu tot één telefoontje. Natuurlijk belde Anrie Broere even. Tussen de regels door meldde hij dat we ook *Een dappere baanveger* van J.H. van der Lichte hadden kunnen noemen. Dat had gekund, ware het niet dat we het hele boekje niet kenden. En dus is je zoeklijstje weer met een titel uitgebreid. Maar ook ditmaal zat het ons bepaald niet tegen. Niet lang daarna kochten we dit Callenbach-boekje met daarin een stempel van de N.H. Zondagsschool O. en N. Wetering. Dan laat het zich bijna raden dat de titel van het laatste hoofdstuk *Toch een blij Kerstfeest* is. De dappere baanveger in dit boek, die wat geld voor zijn moeder wil verdienen, zakt door het ijs als hij Dolly, 'het eenige dochtertje van den baron', uit een wak probeert te redden. Enfin, de afloop is wel duidelijk.

Schaatsende dieren

'Hoe is het eigenlijk met jullie schaatsende dieren?' Een vraag die ons de laatste tijd al twee keer is gesteld. En daarmee een hernieuwd bewijs dat onze bijdragen worden gelezen. Langzamerhand bekruipt ons het gevoel dat je over dat onderwerp nooit uitgezocht raakt. Ook verschijnt er wel eens iets nieuws. Over *De Schaatsstocht van olifant* kwamen we een berichtje tegen in een vrouwenblad. Dit *Avontuur voor peuter en kleuter* van Ron Schröder & Marianne Busser verscheen in 2002 bij Zwijsen in Tilburg.

Een aardig boekje, leuk geïllustreerd door Loes Orsel. *Squirrel goes skating* van Alison Utley is daarentegen een echte klassieker, die we in onze vorige afleveringen even over het hoofd zagen. (Met dank aan de beller die ons daarop attendeerde!) Dit boekje is in de Engelse taalgebieden talloze malen uitgegeven en hier en daar ongetwijfeld nog verkrijgbaar. Inmiddels bemachtigden we ook een Duitse vertaling *Häschen auf dem Eis* uit 1984. En gek genoeg realiseer je je niet altijd dat veel figuren in Walt Disney-producties ook dieren zijn. Terwijl -om eens een voorbeeld te noemen- de titel zo veelzeggend is: *Walt Disney's Mickey Mouse On The Ice*. We spoorden deze uitgave uit 1996 op in Engeland en kregen vervolgens een boekje met daarin zo'n plastic bol die als je het geheel beweegt allemaal sneeuwvlokken doet neerdalen. Met andere woorden: een *Snow Globe Book*. En nu we het toch over de muis hebben, attenderen we ook nog op *Vera in de winter* uit de

serie *Vera de Muis* van Marjolein Bastin (uitgave van Terra, Zutphen 1988). In dat kleine boekje staat een prachtig plaatje met schaatsende muizen en vogels. Wist u overigens dat die bekende tekenares Marjolein Bastin geboren is als Marjolein Uit den Bogaard? Die achternaam komt nog een keer voor in deze bijdrage. Marjolein is dan ook een dochter van de schrijver van *Swiebertje*.

De berenbruiloft

Ook deze keer zijn we verre van compleet geweest. Dat geldt voor de reacties die we kregen en evenzeer wat betreft de boeken die we hadden willen noemen. We bekennen eerlijk dat onze verzameling langzamerhand zo groot wordt dat we niet meer exact uit ons hoofd weten welke boeken we precies hebben. Het is ons dus wel eens gebeurd dat we thuiskwamen met een leuke aanwinst en vervolgens ontdekten . Laat maar. En dat kan je dus ook gebeuren in het kader van deze rubriek. Eén voorbeeld nog. Opgetogen vertelden we in december 2001 hoe we dat aardige Franse kinderboekje zagen liggen: *Le mariage d'Ours Brun et d'Ourse Blanche*. Een cover met daarop een bruine beer op schaatsen die een schaatsende ijsberin uitnodigt om samen met hem chocolademelk te drinken. Van twee kanten kwam toen de reactie dat er ook een Nederlandse editie bestaat. Niet zo heel lang daarna bij het beter inruimen van de boekenkast kwam plotsklaps *De berenbruiloft* te voorschijn. Een vertaling uit 1990 (uitgegeven bij Van Holkema & Warendorf) die we dus wel degelijk óók hadden. We waren het ons op dat moment nauwelijks bewust. Om toch iets aan dat probleem te doen, hebben we inmiddels alle kinderboeken een keer door onze handen laten gaan. De kasten zijn geheel opnieuw ingeruimd en de boeken staan nu allemaal alfabetisch gerangschikt (op de naam van de auteur). Kunnen we waarschijnlijk iets adequater reageren als u weer eens belt

Aly en Hedman Bijlsma

MEDEDELING

Scandinavische schaatsen

Het is de bedoeling dat mijn boek 'Scandinavische schaatsen' dit jaar wordt afgerond en begin 2004 beschikbaar komt als een uitgave in eigen beheer. Daarna wordt het vertaald in het Zweeds.

Als er nog verzamelaars zijn met (informatie over) schaatsen uit Scandinavië, hoor ik dat graag.

Alvast bedankt.

Niko Mulder, tel. 0320-251663 of n.mulder@hccnet.nl

VALSE TEGELS MET SCHAATSERS (16)

In het begin van de 17de eeuw zijn in Nederland veel zogenaamde cirkeltegels gemaakt. Meestal zijn deze meerkleurig. De voorstellingen op deze tegels zijn erg divers. Er komen bijvoorbeeld cirkeltegels voor met alle mogelijke soorten dieren. Maar ook tegels met figuren, zoals fraai geschilderde krijgslieden. Deze tegels zijn door verzamelaars erg gezocht, maar vrij zeldzaam. Wordt zo'n tegel aangeboden dan moet je diep in de buidel tasten. Als de kwaliteit goed is kom je voor een prijs van onder de 1000 euro vaak niet meer klaar. Natuurlijk hoop je als iemand die geïnteresseerd is in schaatsen ooit nog eens zo'n tegel met een heuse schaatser op de kop te tikken en dan voor een leuk prijsje. Ondenkbaar! Maar toch .je weet het nooit! En dat ondenkbare overkwam een vriend uit Poolsterkringen. (Afb.1 Vitrine blz. 20) toont zijn aanwinst. De vraag rees meteen of het wel een echte zou zijn. Om daarover zekerheid te krijgen bracht hij een bezoekje aan het Nederlands Tegelmuseum in Otterlo. Dat is de plaats waar de deskundigheid aanwezig is om daarover een uitspraak te doen. De tegel werd door enkele tegelexperts kritisch bekeken. Het viel op dat zij (waaronder mijn persoon) niet direct tot een uitspraak kwamen. De tegel heeft wat betreft de hoekvulling en de omlijsting alles van een vroeg 17de eeuwse cirkeltegels. De tegel is verder behoorlijk dik (1.2 cm) en heeft putjes in de hoeken, typische kenmerken van een 17de eeuwse tegel. Misschien is de hoekvulling wat te strak geschilderd. Tenslotte concludeerden ze toch dat het toch een falsificatie betrof. En dat vooral op basis van het schaatsertje. Dat soort figuurtjes vind je nooit op vroege tegels met schaatsers. Kijk dat maar na in verschillende voorgaande nummers van KD waarin ik over dit onderwerp schreef. De schaatsers op die tegels zijn meestal zwierig geschilderd, zo uit het leven gegrepen. Het mannetje op onze cirkeltegels daarentegen is een stijf poppetje en geen schaatser! Dat zie je toch zo. De tegelschilder zag wel kans de entourage voortreffelijk na te bootsen, maar ging voor de bijl bij het schilderen van de schaatser. Dat hadden jij, beste lezer, en (misschien) ik ook nog gekund. Dus een vervalsing! Dat kon je haast ook al afleiden uit het lage prijsje dat ons Poolsterlid er voor gaf.

Een soortgelijke situatie deed zich voor toen op internet in Engeland twee blauwe tegels met schaatsers werden aangeboden en een Poolsterlid mij vroeg of het 17de eeuwse tegels waren (afb. 2 en 3). Opnieuw dikke tegels, met een ossenkop als hoekvulling. Door de tegelschilders is deze hoekvulling in de loop der eeuwen heel vaak gevarieerd. In "De Nederlandse Tegels" van Jan Pluis zijn er bijvoorbeeld 51 typen ossenkoppen afgebeeld. Er zijn wel enkele late ossenkoppen die lijken op de slappe ossenkoppen op de inmiddels al aangekochte tegels, maar helemaal identiek zijn ze niet.

Afb. 2.

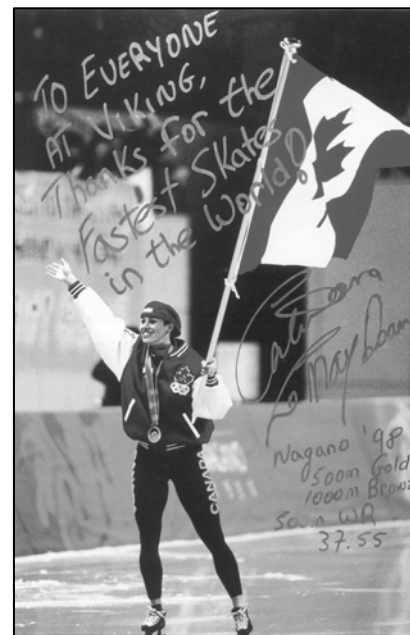
Afb. 3.

En dan de schaatsers! Stijve figuurtjes die lijken op het mannetje op de cirkeltegels, vooral op het ene mannetje (kijk bijvoorbeeld eens naar de houding van zijn armen). We hebben ook hier weer te maken met een paar 20ste eeuwse tegels met kenmerken van 17de eeuwse tegels die de argeloze koper gemakkelijk op een dwaalspoor brengen. Deze tegels zijn aan de achterzijde altijd met wat cement besmeerd wat de indruk moet geven dat ze in de muur hebben gezeten, wat natuurlijk nooit het geval is. De verkoper van dit soort tegels weet meestal wel dat het hier 20ste eeuwse tegels betreft, anders zou hij wel een veel hogere prijs bedingen. De prijs die hiervoor gevraagd wordt ligt meestal bij de 25 euro en dan hoef je je niet direct bedrogen te voelen, als je je maar realiseert dat het 20ste eeuwse imitaties van 17de eeuwse tegels betreft. Het zou interessant zijn om er achter te komen waar dit soort tegels gemaakt wordt want ze duiken nogal eens op. Men zij dus gewaarschuwd!

Minne Iedes Nieuwhof

BOEK EN ZOPIE

GOING FOR GOLD - Catriona Le May Doan en Ken McGoogan

In 2002 verscheen - een jaar voordat zij dit voorjaar het eind van haar carrière aankondigde - de biografie GOING FOR GOLD over het leven van deze van origine uit Saskatoon afkomstige Canadese superster.

In het eerste hoofdstuk beschrijft de Olympisch kampioene van Salt Lake City Catriona Le May één van de voor haar onvergetelijkste momenten van de in 2002 gehouden Winterspelen. Het is het telefoontje van de Canadese chef de mission waarin Catriona gevraagd werd om 'The Maple Leaf' te dragen tijdens de opening. Daar waar de Nederlandse schaatsers weigerden om de nationale driekleur te dragen bij de opening van de Spelen in Salt Lake City lag dat in Canada totaal anders. Catriona Le May Doan beschouwde het als een grote eer om de vlag namens haar land te mogen dragen.

Dit ondanks het feit dat de Olympische prestaties van de Canadese sporters die voor haar 'the Maple Leaf' droegen tijdens de Olympische opening vaak onverwacht zwak waren.

GOING FOR GOLD is in de Engelse taal geschreven en laat zich met enig taalgevoel eenvoudig lezen. Tezamen met de tekstschrijver Ken McGoogan heeft Le May gekozen voor een thematische opzet. Sommige thema's, zoals in hoofdstuk 3 'The Backstretch' het geloof, worden daarbij mijns inziens soms wat te ver uitgediept en gaan tijdens het lezen enigszins vervelen. Ook de wijze waarop zij met herhalende regelmaat haar gevoelens voor haar echtgenoot Bart Doan beschrijft komt voor ons als nuchtere Hollanders nogal overdreven over. De chronologie in de levensbeschrijving van Catriona Le May is door de gekozen opzet niet altijd even overzichtelijk. Een lijst van haar prestaties achter in het boek had dit gemis wellicht kunnen compenseren.

Toch is GOING FOR GOLD een alleraardigste biografie, die het leven van Catriona Le May Doan, zij het op enigszins Amerikaanse wijze, uitgebreid en soms ook indringend beschrijft. Het boek is prachtig geïllustreerd met vierentwintig fotopagina's in kleur en is een uitgave van Mc.Clelland & Steward Ltd.

U kunt het boek bestellen bij de internetboekhandel AMAZON.CA. Ik betaalde inclusief verzendkosten € 26,-

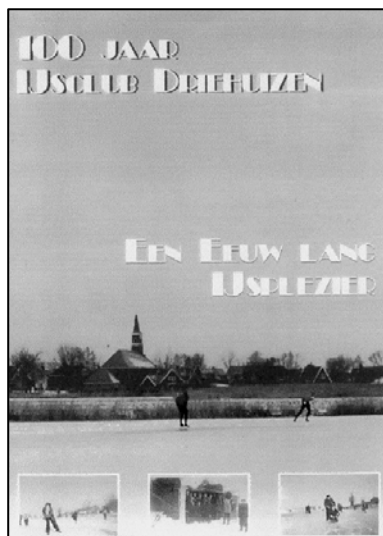
Nol Terwindt, ook Poolsterlid, tipte mij dat in Japan een boek is verschenen over topsprinter Hiroyasu Shimizu. Ook dit boek is te bestellen bij het internetbedrijf AMAZON. In dit geval zult u echter creatief met de Japanse taal om dienen te gaan, want het boek is uitsluitend te bestellen bij de Japanse AMAZON-winkel. Het internetadres waarop u het boek over Hiroyasu Shimizu kunt bestellen is

<http://www.amazon.co.jp/exec/obidos/ASIN/4104530018/249-9216307-0345966>

Als door al uw inspanningen het boek eenmaal door de brievenbus is gegleden, wens ik u veel Japans leesplezier!

Tom Streng

Gedenkboek ijsclub Driehuizen

Ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan brengt ijsclub Driehuizen een fraai gedenkboek uit waarin de rijke historie van het ijsgebeuren in en rond dit kleine dorp in Noord-Holland in geuren en kleuren beschreven wordt. Ook de geschiedenis van de schaatssport meer in het algemeen in de streek blijft niet buiten beschouwing. Zo zijn er aparte hoofdstukken over de roemruchte regionale IJsbond Hollandsch Noorderkwartier en over misschien wel de mooiste dorpentocht van Noord-Holland: de Eilandspoldertocht.

Het boek is uitgevoerd in full colour op A4-formaat en bevat ruim 100 pagina's met veel foto's afbeeldingen van schaatsmedailles en stempelkaarten, enzovoort.

De prijs is € 16,50; inclusief verzendkosten € 20,00.

Het kan besteld worden door dit bedrag (of een veelvoud daarvan) over te maken op bankrekening 68.78.36.395 ten name van IJscub Driehuizen in Driehuizen. Verschijningsdatum: januari 2004.

Dirk Plugboer

DE POOLSTER IN NIJMEGEN, EEN BIJZONDERE DAG

Schoonrijden, een hele kunst

Het is elke keer weer een kunst om de voorjaarsdag van De Poolster een geschikte invulling te geven. De nodige oude, niet meer in bedrijf zijnde schaatsfabriekjes, of juist wel, waren de afgelopen jaren dankbare onderwerpen. Twaalf maanden geleden waren we 's morgens te gast in het sportmuseum te Lelystad, waar René Diekstra een groot deel van zijn verzameling uit had uitgesteld, en waar ook de "oude" heer Nooitgedagt een verhaal hield over de tijd dat de firma Nooitgedagt jaarlijks nog vele duizenden houten schaatsen maakte. 's Middags stond een bezoek op het programma aan de Viking-schaatsfabriek in Almere. Een bijzonder bezoek, want vader Jaap Havekotte sr. en zoon Jaap Havekotte jr. hadden in de voorbije 50 jaar nog nooit een rondleiding gegeven.

Eind vorig jaar boog het bestuur van De Poolster zich over de invulling van de dag in 2003. Besloten werd te kiezen voor een dag, die geheel in het teken zou staan van het schoonrijden. Elk Poolsterlid heeft namelijk in zijn verzameling wel iets dat met schoonrijden te maken heeft: van schoonrijders tot stok, van oude literatuur tot mooie oude plaatjes. En om schoonrijden zelf eens te ervaren werd het plan geopperd om zelf schoonrijdschaatsen onder te kunnen binden. Het verzinnen van zo'n idee is één, het verwezenlijken is twee. Hoe kom je aan genoeg schoonrijdschaatsen en waar vind je in het voorjaar kunststij, kunststij dat betaalbaar is voor De Poolster. Bij navraag bleek dat alleen Triavium in Nijmegen nog ijs had in april. De directie had namelijk besloten dit jaar voor het eerst een maand langer open te blijven. Er waren nog een paar data beschikbaar, en gelukkig was Triavium bereid een flinke hap van het normale uurtarief af te halen, anders was twee uurtjes schaatsen namelijk "onbetaalbaar" geworden. IJs, 30x 60 meter, was geregeld, en Triavium had ook een zeer geschikte zaal beschikbaar, waar we de dag konden beginnen, tussen de middag de lunch kon worden gebruikt, en waar 's middags een videofilm over schoonrijden en de klederdrachtgroep van de LVS kon worden vertoond, en schoonrijzaken konden worden tentoongesteld en uitgewisseld. Nu nog genoeg schoonrijdschaatsen te pakken zien te krijgen. En dan is er maar één man, die je daar voor moet hebben, en dat is ons eigen (en LVS-)lid Willem Wielaard uit Apeldoorn. Hij heeft jarenlang schoonrijdschaatsen gemaakt, en bleek direct bereid mee te willen werken aan deze bijzondere dag. Met zijn eigen voorraad erbij had Willem Wielaard na wat rondbellen vijftien paar schoonrij-schaatsen bij elkaar. Medewerking kreeg onze club ook direct van Adriaan Lamme, de voorzitter van de Landelijke Vereniging van Schoonrijders (LVS). Er werd in Hoogland op het bondsbureau van de KNSB een vergadering belegd met alle partijen om het programma rond te breien. Adriaan Lamme en Willem Wielaard zouden voor voldoende instructeurs zorgen en zouden ook een tweetal demonstraties op

het ijs verzorgen. Goeroe Piet de Groot – bij de Poolster ook niet onbekend – werd “ingehuurd” om een en ander aan elkaar te praten. Kortom, door velen werd reikhalzend uitgekeken naar zondag 13 april. 37 leden van De Poolster wisten op die 13^e april de weg naar Nijmegen te vinden. Misschien een opkomst iets aan de lage kant, maar het waren wel 37 gemotiveerde verzamelaars, dit met genoeg de schoonrijdschaatsen onder hebben gebonden, om vervolgens te ervaren dat schoonrijden een “hele kunst” is. Een aantal had redelijk snel de slag te pakken, die tot genoeg van de LVS-leden, die de “schoonrijkrabbelaars” met raad en daad bijstonden. De LVS-instructeurs zagen al gauw “talent” rondrijden. Talent, die een oer-Hollandse club als de LVS maar al te graag ziet binnenkomen. Toen we na veel genoeglijke uurtjes op en naast het ijs dan ook allemaal tevreden de thuisreis aanvaardden, kreeg menig Poolsterlid de groet “tot oktober op het ijs” mee.

Huub Snoep

† Loes

HET BLIKJE

Op de veiling van 24 mei j.l. werd er een blikje aangeboden met winterse taferelen. Mijn eerste gedachte was “dat moet ik kopen voor Loes”.

Loes was verzamelaarster van blikjes en echtgenote van Poolsterlid Albert van Brakel. Albert is al een aantal jaren lid van onze verzamelkring en zeker geen onbekende in de actieve schaatswereld. Loes en Albert waren altijd het laatste adres van mijn bezorgtochtje Kouwe Drukke. Een kopje koffie met gekookte melk stond dan altijd voor mij klaar. Zodoende wist ik dat Loes ongeneeslijk ziek was.

Vastbesloten het blikje naar Loes toe te brengen, zodat ze het aan haar leuke verzameling kon toevoegen. De middag dat ik naar hen toe zou gaan, haalde ik nog even de post uit de brievenbus, één kaart, een rouwkaart.

De moedige en vaak vrolijke Loes, is overleden op 15 juli 2003.

Ze aanvaardde haar laatste reis en gaf aan allen een troost mee.

*“Mensen die waarachtig liefhebben hoeven niet in
tijd en ruimte samen te komen.
Zij zijn in hun hart
altijd verenigd”.*

We wensen Albert en zijn kinderen heel veel sterkte bij het verwerken van dit verlies.

Bestuur en redactie van De Poolster / Kouwe Drukke

KOUWE DRUKTE

Kouwe Drukke is een uitgave van de Stichting “De Poolster”, verzamelkring van schaatsen en winterse objecten, en verschijnt driemaal per jaar.

Abonnement € 20 per jaar, inclusief verzendkosten en de kosten van de jaarlijkse bijeenkomsten.

Misdrukken, bezorgfouten of iets dergelijks a.u.b zo snel mogelijk doorbellen naar:

Bart van de Peppel, tel. 0318 416489

Redactie-adres.

Bart van de Peppel
Marijkelaan 7
6721 GN Bennekom
e-mail b.w.vd.peppel@hccnet.nl.

Leden redactie

Anrie Broere (hoofdredacteur)	tel. 0316 223081 e-mail: acbroere@hetnet.nl
Tom Streng (coördinator, redacteur)	tel. 0348 563100 e-mail: tom.streng@planet.nl
Minne Nieuwhof (redacteur)	tel. 0318 420327 e-mail: M.Nieuwhof@hetnet.nl
Bart v. d. Peppel (beeldredactie)	tel. 0318 416489 e-mail: b.w.vd.peppel@hccnet.nl

Opmaak en druk

Bart van de Peppel tel. 0318 416489 e-mail: b.w.vd.peppel@hccnet.nl

Leden bestuur Stichting “De Poolster”

Matthy van Klaveren (voorzitter)	tel. 0251 241492 e-mail: Matthy.Klaveren@wanadoo.nl
Huub Snoep (secretaris)	tel. 023 5613848 e-mail: sndoos@xs4all.nl
Bart van de Peppel (penningmeester)	tel. 0318 416489 e-mail: b.w.vd.peppel@hccnet.nl
Wiebe Blauw (lid)	tel. 0521 517020 e-mail: blauw792@planet.nl

Ledenadministratie:

B.W. van de Peppel, Marijkelaan 7, 6721 GN Bennekom. Tel. 0318 416489

Abonnement

Verzamelaars of geïnteresseerden die zich willen aansluiten worden verzocht € 20 over te maken op **gironummer 7753528** t.n.v. **B.W. v. d. Peppel -INZ Poolster**

**Marijkelaan 7
6721 GN Bennekom**

Vermeld vooral – INZ Poolster – achter B.W. v. d. Peppel! Ook bij de mededelingen vermelden waarvoor het geld wordt gestort.

Kopij

Voor het januarinummer van Kouwe Drukke moet de kopij

Uiterlijk vrijdag 28 november 2003

binnen zijn op bovengenoemd redactieadres. Handgeschreven, getypt (platte tekst), maar bij voorkeur op diskette of per e-mail. Kleine berichtjes kunnen ook worden doorgebeld, maar a.u.b. niet op het allerlaatste moment.

De artikelen in Kouwe Drukke mogen zonder schriftelijke toestemming van de auteurs niet worden gebruikt voor andere publicaties.